

IMPLICAREA GENERALULUI STANCULESCU IN EVENIMENTELE DIN DECEMBRIE 1989[1]

Flavius Cristian MĂRCĂU
„Constantin Brâncuși” University of Târgu-Jiu

ABSTRACT

General Victor Stănculescu was one of the few who had knowledge about Ceausescu removal. West does not intervene in Romania's policy if he lacked support from the inside and it was granted him by the General Stanculescu and by others. General Stanculescu played a decisive role in the 1989 Revolution

KEYWORDS: stanculescu, coupe, Romania, 1989

Generalul Victor Atanasie Stănculescu[2] a fost unul dintre puținii care aveau cunoștință despre *debarcarea* lui Ceaușescu de la putere. În ultimii 26 de ani și mii de pagini scrise despre acest eveniment, reușim să conturăm o ipoteză prin care să demonstrăm că Stanculescu avea cunoștința, cu câteva luni înainte de evenimentele din decembrie 1989, despre ce avea să urmeze. Intervenițiile pe care acesta le-a acordat, atât lui Alex Mihai Stoenescu, cât și lui Dinun Sararu, ne-au făcut să ne întrebăm dacă acesta exagera sau nu atunci când spunea că a jucat un rol important în *revoluția* din decembrie 1989. De asemenea nu dorim să transmitem mesajul că generalul *ne-a salvat* și nici să-l ridicăm la rang de erou pe acesta, ci doar să prezentăm niste fapte pe care le-am putut extrage din diverse documente, mărturii, articole etc.

Aducând în discuție semnele care *prevesteau schimbare*, dorim să subliniem că un aspect important îl constituie întâlnirea dintre Gorbaciov și Ceaușescu cu ocazia întrunirii Tratatului de la Varșovia din 1989. La această întâlnire se pare că ar fi fost lansat primul avertisment în privința înlăturării de la putere a lui Ceaușescu. Facem această mențiune din considerentul că aceea înțelegere s-a soldat cu o contrariere foarte dură între cei doi: *Ceaușescu i-a reproșat lui Gorbaciov că distruge comunismul*. Pe baza acestei contrarieri, Stănculescu declară: „*când a plecat la Moscova, Gorbaciov îi spune secretarului-adjunct cu propagandă de la ruși, nu-mi amintesc acum exact numele, îi spune: acest Ceaușescu va termina rău*”[3]. Generalul știa despre această discuție de la generalul Rus care era comandat al Aviației Militare.

În continuare vom explica de ce considerăm că Stănculescu a fost împotriva lui Ceaușescu și cum acesta a jucat un rol dublu: 1) de general al armatei române cu funcția de prim adjunct al ministrului apărării, 2) de potențial spion străin cu sarcina de înlăturare a dictaturii comuniste, în special de înlăturare de la putere a dictatorului Ceaușescu.

Cu ocazia schimbului între armatele țărilor participante la Tratatul de la Varșovia, Victor Stănculescu, face o vizită în Ungaria la Balaton în vara anului 1989. În această perioadă pe care o putem numi *vacanță*, au existat discuții între șeful KGB pe zona Est-Europeană, șeful Marelui Stat Major Ungar și Stănculescu, cu privire la soarta regimului Comunist din România:

“ce facem, că soarta comunismului este pecetluită și dădea exemplul lor că, încă din 1954, au încercat reforma, dar noi am stat deoparte, că atunci când a fost presiune pe Cehoslovacia, iar am stat deoparte, că românii au o tradiție în a nu accepta sistemul sovietic ca atare, să ne comande, și că prin urmare ar fi greu să pătrundă în România ideile lui Gorbaciov. El era preocupat de faptul că liberalizarea gorbaciovista va fi respinsă de români, pentru că ei resping tot ce vine de la Moscova, din principiu. Or, acum era altceva, era adevărata reformă a sistemului. Cam asta a fost tema. El părea să spună că regimul în sine, și al lor, și al nostru, nu e bun. Asta s-a discutat”[4].

Pe baza celor relatate de general în cartea *În sfârșit Adevărul...*, putem înțelege, în unele părți, ca declarațiile acestuia sunt uneori subtile sau lasă loc de interpretare. La fel putem spune și de cele declarate mai sus.

Generalul relatează evenimentele petrecute la Balaton cu o ușoară tentă fantasmagorică în privința descrierii evenimentelor. Nicolae Ceaușescu, ultimul din “*banda celor patru*”, trebuia înlocuit, iar în această acțiune, amestecul serviciilor secrete Sovietice și Americane trebuie înțeles de la sine. Generalul vorbește despre schimbarea regimului dar uită să menționeze că odată cu regimul, Ceaușescu trebuia să piară – această omisiune putem crede că este intenționat dat fiind faptul că în ziua de 22 decembrie 1989, generalul a avut puterea în propriile mâini, iar povestea cu *schimbarea regimului* îi dă o tentă de salvator.

Mulți autori care au dezbătut subiectul revoluției îl văd pe Stănculescu ca pe un *lăudăros*. Ștefan Dinu, de exemplu, spunea că: “*pe Stănculescu nu-l ascultau decât șoferul și aghiotantul său*”[5]. Avea totuși gradul de general-locotenent și numai cine nu știe câte ceva despre armată i-ar putea da crezare lui Ștefan Dinu. Viorel Domenico relatează o întâmplare în cartea *Ceaușescu la Târgoviște* din care reiese că Stănculescu avea puterea în propriile mâini:

“La aterizarea elicopterelor, parașutiștii au sărit în forță, ca trupele de comando, formând un dispozitiv circular în jurul elicopterelor, apărându-le... Ni s-a părut atunci ceva monstruos, o trădare pe față, mai ales că comandatul unității a chemat TAB-ul la elicopterul din față și i-a dat raportul generalului, ca și cum ar fi predate unitatea”[6].

Revenind la *colaborarea* pe care Stănculescu o avea cu statul Maghiar, doresc să precizez că acesta se află în bune relații cu Șandor Aradi, atașatul militar ungar. Securitatea avea informații despre acesta că ar fi spion și de aceea îi interceptau toate convorbirile pe care le avea cu Budapesta – acestuia i se cereau informații cu privire la dispunerea trupelor românești pe granița de Vest. Ca o paranteză, Miklos Nemeth (fost premier al Ungariei) a declarat că a avut colaborarea unui general din conducerea armatei române. Acesta nu era altul decât Victor Atanasie Stănculescu, fapt recunoscu și de acesta în interviul acordat lui Alex Mihai Stoenescu: “*De asta a afirmat Miklos Nemeth că au avut colaborarea unui general din conducerea armatei, dar nu notați că nu voi recunoaște nimic*”[7]. Chiar în dosarul lui Stănculescu de la UM 0110 apare o informație care este confirmată public, prin mărturiile ale generalului Neculicioiu,

comandantul UM 0110, date la Senat cu ocazia audierii sale la Comisia Senatorială privind evenimentele din 1989. Se urmărea de foarte mult timp activitatea lui Aradi, îi ascultau telefoanele și la ambasadă, și acasă. În tot decursul verii anului 1989, securitatea a înregistrat apeluri insistente pe care Aradi le primea de la baza lui din Ungaria, aflată la Budapesta. I se tot cerea un anumit lucru, codificat “coșul cu fructe”[8]. În data de 11 septembrie 1989, Aradi da curs cererii insistente a Budapestei.

Securitatea avea dovezi despre faptul că Aradi nu era decât un spion dar nu știau ce fel de informații caută. Drept urmă se pregătește o întreagă operațiune, cu echipaje, cu mașini de filaj care-l urmăresc toată ziua de 12 septembrie[9]. În raportul întocmit de către echipa de filaj se regăsește traseul pe care acesta la avut în ziua respectivă, inclusiv că acesta i-a făcut o vizită generalului Stănculescu dar nu pentru a lăsa sau ridica documente[10]. Aradi deținea informațiile necesare pentru a-l putea aborda pe general[11] astfel că în timpul discuției dintre cei doi, acesta îi sugerează generalului următoarele: “*Trebuie să ne unim ca să ieșim din această încurcătură care se cheamă boala comunismului*”[12]. Luând în considerare afirmația anterioară, putem face legătura, cu ușurință, dintre *contactul* de la Balaton și misiunea pe care Șandor Aradi o avea de îndeplinit pe teritoriul României. În răspunsul pe care generalul îl dă ca urmare a sugestiei făcute, se observă o ușoară teamă:

“Mai, Aradi, ce putem să facem noi? Să așteptăm, că n-avem cum să începem noi doi, suntem prea jos. La Ialta cei doi au hotărât ce vor face cu Europa. Se vor întâlni din nou ca să hotărască. După aia vine rolul oamenilor care să facă operația în sine. Asta trebuie făcut. Să vedem. Nu pot să garantez la ora actuală că vom reuși numai noi doi. Eventual tu ai legătura pe o parte, eu o legătură pe altă parte. Ce facem? Tu știi că și la tine, și la noi toată lumea este cu ochii pe ăștia care suntem de origine burgheză”[13].

Deși Stănculescu a fost informat la Balaton despre ce avea să se întâmple, acesta se aștepta la urmări imediat după întâlnirea de la Malta din 2-3 decembrie 1989. Avea în vedere faptul că sunt necesare trei lucruri esențiale pentru ca schimbarea să reușească: acțiuni politice, militare și economice. Înțelegerea de la Malta îndeplinea prima condiție a schimbării. Urmau acțiunile concrete.

Interesant este faptul că în toamna anului 1989, Stănculescu Atanasie face un gest care ar trebui să ne dea de gândit: acesta cere cu insistență generalului Alexia[14] să-l mute pe ginerele său dintr-o unitate operativă a securității, într-o unitate mai ferită – în concluzie, să-l tracă pe o linie moartă. Din gestul său deducem că se *pregătea* pentru momentul schimbării dat fiind faptul că încerca să-și ocrotească familia. Din punct de vedere aposteriori, concluzionăm că acesta avea cunoștințe despre acțiunile care urmau să fie duse împotriva securității: conflictul dintre armată și securitate[15]. Acesta a lansat o teorie, despre care avea informații, precum că armata va “*toaca*” securitatea odată cu începerea *revoluției*. Acest scenariu a fost ușor demontat de către Alex Mihai Stoienescu:

“domnule general, în acest punct trebuie să vă opresc și să fac apel la pregătirea dvs. strategice superioare. Ceea ce prezentați dvs., ideea că Armata era nemulțumită de securitate, invidioasă, chiar furioasă, este doar un indiciu al atmosferei, un detaliu de mediu, de fundal. Doar nu vă puteți imagina că, dacă Ceaușescu era schimbat la palat după scenariul Gorbaciovist, prin votul CPEx, cu alt lider comunist, Gogu Rădulescu sau

Dăscălescul, Armata începea să tragă în Securitate? Așa ceva este în afara realității aceluia sistem. Ar fi mârâit, ar fi primit avansările refuzate de Ceaușescu, ar fi obținut un alt ministru, Stop! Aici lucrurile se opreau. Eu v-am lăsat să dezvoltăți teză, da ea nu este tronsonul principal, de esență al fenomenului pe care l-ați cunoscut înainte de a se declanșa: distrugerea militară a securității de către Armată. Distrugerea militară a securității era scenariu GRU și KGB, pentru toate căderile de rețele pe care i le produsese Securitatea în timp, pentru existența lui UM 0110, pentru că Securitatea cam avea lista spionilor sovietici, chiar și numai bănuți. Prin urmare, faptul că Armata era nemulțumită de securitate era doar fondul care putea fi exploatat de acțiunea serviciilor sovietice. Vă întreb din nou: de unde ați știut că în noiembrie sau decembrie 1989 Armata va trage și va distruge Securitatea?”[16]

“Dețineam informații”[17] a fost răspunsul pe care generalul l-a dat la întrebarea legată de conflictul dintre armată și securitate. Cu siguranță Stănculescu credea că în momentul în care începea *dansul*, securitate va fi de partea lui Ceaușescu și va rezista la schimbare. Când spun aceste lucruri mă bazez pe faptul că generalul, în ziua de 22 decembrie 1989, a întrerupt legăturile securității din Comitetul Central.

REFERINȚE

- [1] Acest articol se regăsește sub o formă asemănătoare în cartea Flavius Cristian Mărcău, *Revoluția română din decembrie 1989*, Academica Brâncuși, Târgu-Jiu, 2011
- [2] A fost General al Armatei Române. În 1989 deținea funcția de ministru adjunct al apărării naționale
- [3] Alex Mihai Stoenescu, *În sfârșit adevărul*, București: RAO, 2010, p. 48
- [4] *Ibidem*, p. 40;
- [5] Ștefan Dinu, *Pe generalul Stănculescu nu-l ascultau decât șoferul și aghiotantul său*, în *Caietele Revoluției* Nr. 3 (22)/2009, p. 33
- [6] Viorel Domenico, *Ceaușescu la Târgoviște*, București: ed. Ion Cristoiu, 1999
- [7] Alex Mihai Stoenescu, *Op. Cit.*, p. 12;
- [8] Dosar nr. 33 al gen. Stănculescu, Um 0110, p. 23;
- [9] Generalul Neculicioiu împreună cu generalul Vasile, comandant la Direcția a IV-a a Securității au fost responsabili operațiunii de filaj.
- [10] La baza acestei afirmații stă mărturia generalului Stănculescu care se regăsește în cartea *În sfârșit Adevărul...* a lui Alex Mihai Stoenescu
- [11] Cunoștea chiar discuția de la Balaton pe care generalul o avusese cu șeful KGB responsabil cu zona de Sud-Est a Europei
- [12] Alex Mihai Stoenescu, *op. cit.*, p. 45;
- [13] *Ibidem*, p. 48;
- [14] Generalul Alexia avea funcția de secretar de stat al Departamentului Securității Statului
- [15] Din cele declarate de general deducem că securitatea urma să fie „tocată” de către Armată. Se aștepta să apară un conflict între cele două corpuri de apărare odată cu căderea lui Ceaușescu doar din cauza nemulțumirii soldaților – un lucru greu de crezut, iar această teorie este dezvoltată greșit de către generalul Stănculescu, după cum relatează Alex Mihai Stoenescu chiar în aceeași carte în care generalul Stănculescu a dat aceste interviuri. Generalul considera că armată era total ostilă securității astfel că și declarat acest lucru: “dacă știți, a existat un fel de nemulțumire în Armată tot timpul pentru avantajele pe care le avea Securitatea. Era întotdeauna scoasă pe tavă în față, iar Armată era trimisă la muncile cele mai grele. În 1989 am avut 80.000 de oameni în economie, începând cu frumosul palat, Casa Poporului, până la

Canalul București-Dunăre pe Argeș, plus în agricultură. Stare de spirit în Armată era total ostilă Securității” (Alex Mihai Stoenescu, *În sfârșit adevărul....*, p. 60).

[16] Alex Mihai Stoenescu, *op. cit.*, p 60

[17] Acesta susține că cele spuse de Stoenescu în legătură cu decimarea securității de către armată (scenariul GRU și KGB) se discutau între anumiți generali. Având în vedere că serviciile secrete Sovietice și-au făcut jocul pe teritoriul țării noastre, este posibil ca aceste scenărio să fi fost luate în considerare la un moment dat dar cu siguranță numai ca plan de rezervă.